

PREZENȚE ȘI PERSPECTIVE NOI ÎN ȘTIINȚELE SOCIALE ȘI POLITICE

Mihnea Gheorghiu

Caracterul de continuitate al procesului revoluționar, al revoluției socialiste, pe tărîmul tuturor domeniilor de afirmare a noii lumi contemporane, nu poate fi realmente considerat ca un fenomen încheiat ca un fapt indeplinit, odată cu înfăptuirea societății socialiste, nici în planul realizărilor economice și social-politice cunoscute și nici pe planul conștiinței sociale dominante. Elementul nou, intervenit în programele noastre pe termen lung, în care știința e înțeleasă ca un factor prioritar de producție și care propulsează avîntul tehnologic și democratizarea creativității, oferă cel mai larg cîmp de afirmare capacității de inițiativă istorică a maselor și modelului noului tip uman, care concepe perfecționarea relațiilor de producție în sensul stimulării forțelor de producție și nu doar adaptării la cele existente.

Acest element nou, calitativ, reprezintă saltul revoluționar la care participă azi, cu elan și responsabilitate, clasa noastră muncitoare, întreg poporul român, răspunzînd exigențelor nivelului intelectual și moral, ale nivelului de viață, spre care tindem în viitorul apropiat. De aceea îmbunătățirea radicală a muncii ideologice se consideră acum *o sarcină centrală a partidului* în cincinalul revoluției științifice și tehnice.

În ampla arie de activitate și de preocupări a științelor sociale și politice din țara noastră, determinată, în munca practică, de orientările și indicațiile date de conducerea partidului, de tovarășul Nicolae Ceaușescu — inclusiv prin îndrumările sale directe în calitate de Președinte de onoare al Academiei de Științe Sociale și Politice —, sînt reflectate *marile resurse intensive ale progresului științific românesc*, izvorite din înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român, din aplicarea creatoare a socialismului științific la datele concrete ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în România. Apare, în același timp, evidentă concepția științifică unitară, continuitatea principală progresivă dintre Programul P.C.R., în curs de aplicare, și documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., în primul rînd Raportul secretarului general al partidului nostru.

Ca for științific și instituție cu caracter specific ideologic, desfășurîndu-și munca sub îndrumarea directă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Academia noastră este chemată să orienteze activitatea de cercetare către probleme de bază ale creșterii materiale și ale progresului cunoașterii, spre aprofundarea legilor obiective ale vieții sociale,

elaborarea unei concepții prospective asupra dezvoltării societății și formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii.

Hotărârile congresului, ca și alte orientări de importanță deosebită, izvorite din indicațiile conducerii partidului, au trasat științelor sociale sarcini de importanță majoră și de durată, cum sînt: studierea marilor schimbări care au loc în dezvoltarea vieții sociale, în țara noastră și pe plan mondial; cunoașterea experienței construcției socialiste, noile mecanisme economice; problemele energiei; celelalte probleme ale dezvoltării și conducerii politice în epoca contemporană; apoi valorificarea trecutului istoric al poporului român și a patriotismului artistic și cultural al patriei, a contribuției poporului nostru la istoria, știința, cultura și arta universală; întărirea spiritului militant, al combativității față de concepțiile neștiințifice, retrograde, în tratarea problemelor gîndirii sociale. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a atras atenția că cercetarea și învățămîntul ideologic trebuie să creeze nu funcționari, ci activiști revoluționari, că, în general, întregul nostru învățămînt, pe lingă formarea specialistului cu înalte cunoștințe în domeniile respective de activitate, „trebuie să creeze și un revoluționar cu o bună pregătire politică și ideologică, cu o înaltă conștiință patriotică, revoluționară, militant ferm pentru socialism, pentru comunism, pentru pace și colaborare internațională”.

Am reținut, de asemenea, că, la Congresul educației politice și al culturii socialiste, a fost trasat științelor sociale și politice obiectivul finalizării unor lucrări teoretice fundamentale și trecerea la elaborarea altora noi, în conformitate cu marele salt calitativ național, în care e antrenat întreg poporul român. Toate acestea se regăsesc în programele de cercetare ale Academiei de Științe Sociale și Politice, la a căror realizare au participat cercetători științifici, cadre didactice universitare și un mare număr de activiști de partid și de stat.

Obiectivul prioritar al activității de cercetare din domeniul științelor sociale și politice desfășurată în această perioadă l-a constituit elaborarea tratatelor și a celorlalte lucrări fundamentale, consacrate dezvoltării economice, politice, sociale și culturale (30 de titluri, însumînd 92 de volume și tot atîtea mii de pagini) din domeniile: istoriei, filozofiei, economiei, dreptului, sociologiei, psihologiei și pedagogiei, istoriei artelor, limbii și literaturii.

Realizarea acestor lucrări, de importanță națională, la care s-a pornit concomitent, într-o concepție unitară, pe baza unei vaste cercetări pluridisciplinare a trecutului istoric și cultural al poporului nostru, a problemelor economice, sociale și politice de mare actualitate, va avea o importanță deosebită în abordarea științifică, de pe pozițiile partidului nostru, și va permite efectuarea informării și documentării mai eficiente a opiniei publice din țară și de peste hotare, combaterea prezentării denaturate a pozițiilor partidului nostru, ca și a tezelor străine de adevăr privind istoria și cultura poporului român. În acest scop, s-au luat măsuri pentru realizarea de compendii ale fiecăreia dintre lucrările fundamentale, care să fie publicate în limbi de circulație mondială.

O parte însemnată a activității de cercetare a fost consacrată participării la soluționarea unor probleme ridicate de activitatea social-politică.

În cadrul cercetărilor întreprinse, al lucrărilor elaborate s-au aprofundat o serie de fenomene și procese noi, studiindu-se: procesul perfec-

ționării vieții sociale și de stat; dialectica făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, evoluția funcțiilor statului în condițiile adâncirii democrației socialiste și perfecționării conducerii vieții sociale, căile întăririi legalității și a ordinii de drept; autoconducerea și autogestiunea, ca expresie a participării active și responsabile a oamenilor muncii la conducerea unităților sociale, și multe alte teme prioritare.

O atenție deosebită s-a acordat evoluției structurii sociale, procesului de omogenizare socială și factorilor care îl determină, rezolvării problemei naționale, conceptelor de națiune, independență și suveranitate în gândirea politică a partidului. De asemenea, au fost abordate probleme actuale care stau în centrul preocupărilor partidului cu privire la: creșterea rolului colectivelor de muncă în procesul educativ, afirmarea în viață a principiilor și normelor eticii și echității socialiste, dinamica suprastructurii instituționale în spațiul societății socialiste multilateral dezvoltate, în formarea omului nou.

Un loc important l-a ocupat, concomitent, studiul multidisciplinar al relațiilor politice mondiale, realizându-se lucrări privind contribuțiile teoretice importante ale partidului nostru, ale președintelui Nicolae Ceaușescu, la înțelegerea științifică a fenomenelor vieții internaționale, demersurile sale efective în democratizarea relațiilor internaționale. Ne-a preocupat, cu precădere, creșterea rolului O.N.U. în viața internațională și perfecționarea mecanismelor sale; dezarmarea și implicațiile acesteia; mișcarea de nealinie; continuitatea procesului edificării securității și cooperării în Europa; soluționarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale; aspecte economice, politice și juridice ale înfăptuirii unui ordinii economice și politice mondiale etc.

În același timp, s-a acordat atenție cercetării fundamentale, în domenii ca: studiul legității societății socialiste multilateral dezvoltate, al noilor cuceriri ale cunoașterii umane și implicațiile lor sociale. În aria participării la confruntările de idei din lumea contemporană, un număr de cercetări și lucrări elaborate în această perioadă au fost consacrate analizei critice, de pe pozițiile concepției materialist-dialectice și istorice, a unora din cele mai reprezentative teorii și curente actuale din științele sociale și politice, combaterii neofascismului și misticismului.

Realizări notabile s-au înregistrat în depistarea și publicarea de noi documente privind epoci sau evenimente majore din istoria și cultura patriei, de valorificare critică a moștenirii culturale, de clarificare a unor probleme controversate.

Activitatea de cercetare desfășurată în relieful tradițiilor de luptă pentru eliberarea socială și pentru independență națională, a moștenirii culturale și creației științifice a poporului român a fost îndrumată în direcția elaborării lucrărilor fundamentale privind istoria și cultura patriei, aniversării celor 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent, precum și pentru a pregăti participarea istoricilor români la cel de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice (București, 1980).

Academia de Științe Sociale și Politice a depus eforturi pentru asigurarea unui climat favorabil desfășurării schimbului de opinii în spirit creator, dezbaterii libere a celor mai actuale probleme din diferite domenii

și ramuri ale științelor sociale. S-au evidențiat multiple acțiuni și manifestări științifice internaționale sau interne cu participare internațională, consacrate lărgirii contactelor cu gândirea social-politică, cu doctrinele și curentele de idei progresiste contemporane.

Ținem să subliniem, de asemenea, că, în această perioadă, Academia noastră a organizat un mare număr de dezbateri și sesiuni științifice cu caracter de lucru, menite să contribuie la clarificarea unor poziții, teze sau idei, fără de care desfășurarea procesului de investigație științifică n-ar fi putut progresa în ritmul actual. Multe s-au ținut în diferite centre culturale-științifice din țară, în colaborare cu organele locale de partid și de stat și s-au bucurat de o bună primire.

Împreună cu alte instituții, Academia a organizat sesiuni științifice cu caracter aniversar și comemorativ, consacrate unor evenimente de o deosebită însemnătate din istoria poporului român, a armatei române, sau dedicate unor personalități de seamă ale istoriei și culturii naționale.

Arătăm mai înainte că literatura social-politică românească s-a îmbogățit cu un mare număr de lucrări științifice publicate în diferite edituri din țară în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea al partidului.

În întreaga perioadă la care ne referim, principalul eveniment editorial — cu ample ecouri și profunde implicații în dezvoltarea științelor economice și politice, în progresul științelor sociale și istorice — a fost, în continuare, apariția volumelor din seria *Operele* tovarășului Nicolae Ceaușescu, a unor lucrări de referință ale secretarului general al partidului. Au apărut, de asemenea, cărți remarcabile, printre care pot fi amintite: *Politica P.C.R. de industrializare socialistă a țării*, *Optimul economic*, *Tipologia economiilor naționale*, *Răscoala lui Horea*, *Burebista și epoca sa*, *Voievodatul Transilvaniei*, *Romanitatea românilor*, *Emigrări românești din Transilvania în sec. XIII—XX*, *Kogălniceanu — istoric*, *Arta și literatura în slujba unirii și independenței naționale* și multe altele, semnate de nume prestigioase.

Evidențiem, în același timp, continuarea apariției marilor colecții de documente istorice și culturale ale neamului, a edițiilor comentate din clasicii literaturii române, a unor mari dicționare, alto. lucrări enciclopedice și multor studii monografice valoroase, purtând semnătura unor oameni de știință din toate generațiile, în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare din țara noastră.

În actualul cincinal s-a înregistrat, de asemenea, o extindere și o diversificare continuă a relațiilor științifice externe în domeniul științelor sociale și politice, s-au intensificat acțiunile menite să facă mai bine cunoscute în străinătate realitățile economico-sociale și politice din țara noastră, istoria, cultura și tradițiile românești, contribuția lor activă la edificarea unui nou sistem de relații internaționale.

În această ordine de preocupări, au fost elaborate lucrări științifice destinate propagandei în străinătate, s-au publicat numeroase studii și articole în cele 13 reviste ale Academiei care apar în limbi străine. De asemenea, Academia de Științe Sociale și Politice, în colaborare cu alte instituții, a organizat în țară un mare număr de manifestări științifice internaționale sau cu participare internațională, cum au fost: Congresul inter-

național de tracologie, Sesiunea consacrată Centenarului independenței de stat a României, Congresul internațional de epigrafie greacă și latină, Conferința internațională *Viitorul Europei — Stadiul cercetărilor*, Colocviul *Contribuția UNESCO prin învățământ și educație la instaurarea unei noi ordini economice internaționale* ș.a. Am fost onorați cu participarea, la aceste manifestări, a unor sociologi, filozofi, politologi și oameni de știință de la nivelurile de vîrf ale științei și culturii europene și mondiale contemporane.

În același timp, specialiștii români au putut fi prezenți la aproape toate marile manifestări științifice internaționale (congrese, conferințe, simpozioane, colocvii etc.), organizate peste hotare în acești ani. Între acestea, am evoca : congresele mondiale de științe economice, științe politice, științe istorice, filozofie, sociologie, congresele internaționale de drept, arheologie, literatură comparată, psihologie aplicată ș.a. A crescut, de asemenea, participarea specialiștilor români la activități și în conducerea asociațiilor științifice internaționale, dînd posibilitatea afirmării unor puncte de vedere românești în numeroase arii științifice, în domenii de vîrf ale preocupărilor contemporane.

Rezultatele pozitive obținute pînă în prezent trebuie să constituie premise ale intensificării activității pentru eliminarea unor neajunsuri și lipsuri care au fost evocate și în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R., personal de secretarul general al partidului.

Politica țării noastre, a Partidului Comunist Român, de dezvoltare a științei și tehnologiei și de făurire a noii conștiințe sociale, a luat în considerație și a pus în valoare legitatea legăturii dintre cercetarea fundamentală și creația științifică și tehnică în toate domeniile de activitate, ca esențiale pentru ceea ce am numit *resursele intensive ale progresului material și intelectual*.

O serie de prevederi ale Directivelor Congresului al XII-lea se referă la domeniul științelor economice și sociale, precum și la obiectivele cercetărilor filozofice. Directivele prevăd ca, în general, programele de cercetare „să devanseze cu cel puțin 5 ani activitatea economică, oferind soluții noi pentru diferite domenii ale vieții economice și sociale”. Automatizarea și cibernetizarea producției solicită un efort intelectual superior din partea tuturor oamenilor muncii. Indicația metodologică expresă a conducătorului partidului nostru pune un deosebit accent pe cercetarea multidisciplinară, pe relația teoretică și practică, materialist-dialectică, între științele exacte și ale naturii și științele sociale, prin formularea unor noi cerințe față de cercetarea fundamentală, de fapt, prin stimularea cercetării menite să asigure rezervele de idei și soluții pentru viitor, asigurînd, concomitent, un teren fertil de afirmare a creativității românești, a geniului poporului român. Relevînd complexitatea deosebită a operei de construcție socialistă, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat întotdeauna importanța dezvoltării corespunzătoare a științelor sociale, astfel încît acestea să contribuie la elucidarea și fundamentarea teoretică a problemelor ce se ridică în cursul acestei opere, îmbogățînd teoria revoluționară, concepția materialist-dialectică despre lume și viață.

Cele patru „programe-directivă” și celelalte documente ale Congresului al XII-lea și, în primul rînd, Programul-directivă de cercetare științifică pe următoarele două decenii, reprezintă o contribuție originală,

de o deosebită însemnătate, a partidului nostru, a secretarului general, la teoria și practica socialismului în epoca revoluției științifice și tehnice contemporane, o reafirmare novatoare și realistă a ideologiei noastre revoluționare, cu mari implicații pozitive în viața omului și a societății, în avântul multilateral al patriei noastre.

Sintem conștienți de faptul că, în lumina Raportului, a noilor programe și directive, cercetarea fundamentală multidisciplinară în științele economice și social-politice, elaborarea noilor direcții ale dezvoltării ridică probleme care implică noi dezbateri și planuri de muncă adecvate, în viitorul cel mai apropiat, făcând astfel ca știința — ca *reflectare informațională a realității* — să contribuie, împreună cu filozofia, la afirmarea materialității lumii și să prevadă, împreună cu științele economice și social-politice, fenomenele complexe pe care societatea le are de înfruntat pe multiple planuri în împrejurările istorice actuale și ale viitorului previzibil, în vederea folosirii, cu cel mai înalt randament în diviziunea internațională a muncii, a potențialului material și uman al țării, pentru prosperitatea și progresul societății românești în pas cu cele mai noi cuceriri ale civilizației în pragul secolului XXI.

Avem, în atingerea acestui țel, o rezervă extrem de valoroasă de cadre științifice și de tineret și beneficiem de o conducere competentă a politicii culturale, asigurată de P.C.R., de președintele Nicolae Ceaușescu, față de care ne-am luat angajamentul solemn de a ne perfecționa activitatea, spre a corespunde noilor sarcini ce ne revin în cincinalul următor.

CREȘTEREA ROLULUI CONDUCĂTOR AL PARTIDULUI, DEZVOLTAREA DEMOCRAȚIEI SOCIALISTE ȘI AUTOCONDUCERII MUNCITOREȘTI — PROBLEME PRIORITARE ALE CERCETĂRII POLITICE ȘI JURIDICE ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE

Ioan Ceterchi

Valter Roman

În procesul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, creșterea rolului conducător al partidului, ca forță politică conducătoare și unic partid de guvernământ, se armonizează dialectic cu amplificarea rolului statului și adâncirea continuă a democrației socialiste, pe baza participării mereu mai ample și active a oamenilor muncii la procesul decizional.

Consacrarea Partidului Comunist Român ca forță politică conducătoare în societatea noastră socialistă, așa cum se subliniază în Programul partidului, este consecința firească a dezvoltării istorice, Partidul Comunist dovedind prin întreaga sa activitate că s-a identificat cu cele mai adânci